

Az önálló tevékenység és az önálló tevékenységből származó jövedelem

A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: szja-törvény) szerint „önálló tevékenység” minden olyan bevételt eredményező tevékenység, amely nem tartozik a „nem önálló tevékenységek” körébe.

Önálló tevékenység többek között az egyéni vállalkozó, a mezőgazdasági őstermelő, a bérbeadó, a választott könyvvizsgáló tevékenysége. 2010. évtől önálló tevékenységnek számít az európai parlamenti, az országgyűlési és a helyi önkormányzati képviselők tevékenysége is.

Önálló tevékenységből származó jövedelem különösen

- *a megbízási jogviszony alapján végzett tevékenységből származó jövedelem, a felhasználói szerződés alapján megszerzett jövedelem,*
- *a választott könyvvizsgálói tevékenységből származó jövedelem,*
- *az európai parlamenti, az országgyűlési, a helyi önkormányzati képviselői tevékenységgel összefüggésben kapott jövedelem,*
- *az egyéni vállalkozó vállalkozói kivétből és a vállalkozói kivét-kiegészítésből származó jövedelme,*
- *az átalányadózást választó egyéni vállalkozó átalányban megállapított jövedelme,*
- *a mezőgazdasági őstermelő jövedelme, beleértve a kistermelői bevételből átalányban megállapított jövedelmet is,*
- *az ingó vagyontárgy és a termőföldnek nem minősülő ingatlan bérbeadásából származó jövedelem, utóbbi abban az esetben, ha a magánszemély nem a különadózást választja,*
- *ingó vagyontárgyak üzletszerű értékesítéséből származó jövedelem.*

1. Az önálló tevékenységből származó jövedelem adózása

Az önálló tevékenységből származó jövedelmet a megszerzett bevételből a szja-törvény általános szabályai, vagy az adott (pl. az egyéni vállalkozói, őstermelői) tevékenységre meghatározott külön szabályok szerint kell megállapítani. Az egyéni vállalkozókra és a mezőgazdasági őstermelőkre vonatkozó adózási szabályokat külön információs füzetek ismertetik.

2010. évtől az önálló tevékenységből származó bevétel adóalapjának megállapításánál a szja-törvény szerint kiszámított jövedelmet növelni kell az adóalap-kiegészítéssel. Az adóalap-kiegészítés összege főszabály szerint a jövedelem 27 százaléka.

Az önálló tevékenységből származó jövedelem adóalap-kiegészítéssel növelt összegét az összevont adóalapba kell beszámítani. Az összevont adóalapba tartozik még a nem önálló tevékenységből (pl. munkaviszonyból) származó jövedelem, az egyéb jövedelem és az említett jövedelmek után számított adóalap-kiegészítés. Egyéb jövedelemnek számít az adóterhet nem viselő

járandóság (pl. a nyugdíj) is, de ezeket a járandóságokat adóalap-kiegészítés nélkül kell az adóalapba beszámítani.

Az összevont adóalap után a két kulcsos adótábla szerint kell az adót megfizetni.

Az összevont adóalap után fizetendő adó:

5 000 000 Ft-ig	17 százalék
5 000 001 Ft-tól	850 ezer Ft és az 5 millió Ft-ot meghaladó rész 32 százaléka

1.1 Önálló tevékenységből származó bevétel

Önálló tevékenységből származó bevételnek számít a tevékenységgel összefüggésben, a tevékenység alapjául szolgáló jogviszonyra tekintettel megszerzett valamennyi bevétel. (Önálló tevékenységből származó bevétel például a megbízási jogviszonyra tekintettel kapott díjazás, honorárium.)

Önálló tevékenységből származó bevételként kell figyelembe venni a tevékenységgel összefüggésben kapott költségtérítés összegét is.

Önálló tevékenységből származó bevétel például az ingó vagyontárgyak hasznosításából származó bevétel.

Önálló tevékenységből származó bevételnek számít a termőföld tulajdonosának változása nélkül értékesített lábon álló termés ellenértéke is.

A közös tulajdonban lévő ingatlan-, ingó vagyontárgyak bérbeadása (hasznosítása) esetén a tulajdonosok eltérő rendelkezése hiányában azt a magánszemélyt terheli az adókötelezettség, aki a tevékenységet folytatja, illetőleg aki a hasznosításra jogosult.

Egyes önálló tevékenységből származó bevételek esetében választhat a magánszemély, hogy a bevétele után az önálló tevékenységre vonatkozó szabályok szerint, vagy pedig külön adózik. Ilyen bevétel különösen a kisösszegű (15 000 forintot meg nem haladó) kifizetés, valamint a termőföldnek nem minősülő ingatlan bérbeadásából származó bevétel. Az említett bevételeket csak akkor kell önálló tevékenységből származó bevételként figyelembe venni, ha az erre vonatkozó szabályok szerinti adózást választja a magánszemély.

A bevételeket főszabály szerint az szja-törvény 2. és 4. számú mellékletében foglaltak szerint kell figyelembe venni.

Külön szabályok vonatkoznak a támogatások elszámolására. A jogszabály vagy nemzetközi szerződés rendelkezései alapján költségek fedezetére vagy fejlesztésre kapott vissza nem térítendő támogatásból olyan összeget kell az adóévben bevételként figyelembe venni, amilyen összegű költséget (értékcsökkenési leírást) számolt el a magánszemély a támogatásból fedezett kiadásából. Nem kell bevételként figyelembe venni az előzőekben említett támogatást, ha az annak felhasználásával teljesített kiadásokat a magánszemély egyáltalán nem számolja el - értékcsökkenési leírás formájában sem - költségként. Annak a támogatásnak az összegét sem kell bevételnek tekinteni, amelyet vissza kell fizetnie a magánszemélynek, de a visszafizetési

kötelezettségre tekintettel felszámított késedelmi kamat, késedelmi pótlék vagy más hasonló jogkövetkezmény miatt nem számolható el költség sem. A bevételként már elszámolt, de utóbb visszafizetett támogatás önellenőrzéssel helyesbíthető.

Speciális szabályok vonatkoznak az erdő véghasználattal érintett kitermelt vagy lábön álló faállomány értékesítéséből származó bevételekre is. Ezeket a szabályokat a mezőgazdasági őstermelők adózásáról szóló információs füzet ismerteti.

Az szja-törvényben meghatározott egyes bevételeket a jövedelem kiszámításánál nem kell figyelembe venni. Ilyen bevétel különösen az önálló tevékenységgel összefüggő hivatali, üzleti utazás esetén a kiküldetési rendelvénnyel alapján az **utazásra** kapott költségtérítés, ha az nem haladja meg a jogszabályban meghatározott, igazolás nélkül elszámolható mértéket. A saját személygépkocsi használata miatt fizetett költségtérítés összegéből igazolás nélkül elszámolható a kiküldetési rendelvénnyel feltüntetett km távolság szerint, az üzemanyag-fogyasztási norma és legfeljebb az APEH által közzétett üzemanyagár, valamint a 9 Ft/km általános személygépkocsi normaköltség alapulvételével meghatározott összeg.

1.2. Az önálló tevékenységből származó jövedelem megállapítása

Az önálló tevékenységből származó jövedelem megállapításánál – az szja-törvényben meghatározott kivételekkel – két módszer közül lehet választani.

Az egyik módszer a tételes költségelszámolás. E módszer választása esetén valamennyi költséget – a kormányrendeletben vagy törvényben meghatározott mértékű költségek kivételével – számlával, bizonylattal kell igazolni. A tevékenység folytatása érdekében igazoltan felmerült (kifizetett), és az igazolás nélkül elszámolható költségek az szja-törvényben meghatározott módon és mértékben a bevételből levonhatók. A bevétel hiányában el nem számolt költségeket a következő évi bevétellel szemben nem lehet érvényesíteni. Ez azt jelenti, hogy a tárgyévi bevételből csak a tárgyévi költségek vonhatók le. Ha a magánszemély többféle önálló tevékenységet folytat, a bevételeket és a bevételek megszerzése érdekében felmerülő kiadásokat tevékenységenként külön-külön kell figyelembe venni, tehát az egyik tevékenység veszteségével a másik tevékenység nyereségét nem lehet csökkenteni.

A másik módszer szerint a bevételből igazolás (számlák, bizonylatok) nélkül levonható 10 százalékos költséghányad, és a bevétel 90 százaléka a jövedelem. Ez utóbbi módszer alkalmazása esetén a magánszemély az adóévben megszerzett és nem egyéni vállalkozás keretében folytatott önálló tevékenységből származó bevételeinek egyikére sem, továbbá az önálló tevékenységével összefüggésben kapott költségtérítéssel szemben sem alkalmazhatja a tételes költségelszámolást. E szabály szerint a költségtérítés 90 százaléka jövedelemnek számít, mert ebből a bevételből is csak a 10 százalékos költséghányadot lehet levonni.

1.3. A tételes költségelszámolás legfontosabb szabályai

Költségként csak az önálló tevékenységgel összefüggésben, a bevétel megszerzése érdekében a naptári évben felmerült (kifizetett), szabályszerűen igazolt kiadást lehet elszámolni. Kivétel ez alól az olyan átalány (vélelmezett) költség, amelyet a kiadás tényleges felmerülésétől függetlenül elismer az szja-törvény. (Ilyen költség például a 9 Ft/km általános személygépkocsi normaköltség.)

A nem egyéni vállalkozóként folytatott önálló tevékenységgel összefüggésben jellemzően előforduló költségekről az szja-törvény 3. számú melléklete rendelkezik.

Ha az önálló tevékenységhez vásárolt termék vagy szolgáltatás értékesítője az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvényben (a továbbiakban: áfatörvény) meghatározott bizonylat kiállítására kötelezett, akkor a kiadást az áfatörvény szerinti bizonylattal (ide nem értve a nyugtát) kell igazolni. Egyébként a kiadás igazolására kizárólag az a bizonylat alkalmas, amely tartalmazza a költség összegének megállapításához szükséges valamennyi adatot.

A magánszemély személyes vagy családi szükségletét (is) kielégítő termék vagy szolgáltatás megszerzése érdekében felmerült kiadás csak az szja-törvényben meghatározott esetben és módon számolható el (pl. a művészeti tevékenységet folytató magánszemélyekre vonatkozó külön szabályok szerint).

Elismert költség az önálló tevékenységgel összefüggésben vásárolt anyag, áru, illetve felmerült más kiadás (pl. postaköltség, részletes híváslistával igazolt telefonköltség, utazási költség, jármű használatával kapcsolatos költség stb.) A járműhasználattal kapcsolatos költségelszámolás szabályait külön információs füzet ismerteti.

Azokat a kiadásokat, amelyek nem kizárólag az önálló tevékenységgel kapcsolatban merültek fel, arányosan lehet elszámolni. Ilyen kiadás például a fűtés és a világítás, ha a magánszemély a lakásában végzi az önálló tevékenységet. A költségelszámolásnál a költségre jellemző felhasználási mértéket (pl. kwh) kell alapul venni.

A kizárólag az önálló tevékenységhez használt 100 ezer forint alatti tárgyi eszközök (gépek, berendezések, felszerelések) beszerzési, előállítási költsége egy összegben elszámolható. A 100 ezer forintot meghaladó beszerzési értékű eszközök, valamint a 100 ezer forint alatti egyedi értékű és az önálló tevékenység mellett személyes célra is használt gépek, berendezések stb. beszerzésére, előállítására fordított kiadást nem lehet teljes egészében elszámolni. Ilyen eszközök beszerzése (előállítása) esetén átalányamortizációt lehet érvényesíteni. Átalányamortizáció címén az adóévi bevétel egy százalékát, de legfeljebb az említett eszközök nyilvántartási értékének 50 százalékát lehet költségként elszámolni. Az elszámolt költség a bevétel egy százalékánál akkor sem lehet több, ha a magánszemély az adóévben több ilyen eszközt vásárol. Egy

tárgyi eszköz után egyszer, a használatbavétel évében lehet az átalányamortizációt elszámolni. A többféle önálló tevékenységhez is használt gép, berendezés stb. esetén a költségeket nem lehet megosztani az egyes tevékenységek között. Ezeket a költségeket csak egy – a magánszemély által választott - önálló tevékenység bevételeivel szemben lehet elszámolni.

Az szja-törvény további költségeket is elismer. Így elszámolható például

- a köztisztviselő, az önálló tevékenységgel kapcsolatos érdekképviselői feladatot is ellátó társadalmi szervezet számára befizetett tagdíj;
- az önálló tevékenység után a magánszemély által nem megállapodás alapján befizetett társadalombiztosítási járulékok;
- az állami költségvetésbe, központi alapokba, a helyi önkormányzatoknak fizetett, kizárólag az adott önálló tevékenységhez kapcsolódó adó a személyi jövedelemadó kivételével (pl. illeték, hatósági díj, vám, kötbér, késedelmi kamat, önellenőrzési pótlék stb.).

A művészeti tevékenységet folytató magánszemélyek az általánosan elismert költségeken felül további költségeket is elszámolhatnak. A művészeti tevékenységet folytató magánszemélyek egyes költségeiről szóló 39/1997. (XII. 29.) MKM-PM együttes rendeletben meghatározott művészeti tevékenységek esetén költségként elszámolható a művész tevékenységével kapcsolatos műsoros előadás, kiállítás, múzeum, közgyűjtemény látogatásához megvásárolt belépő, irodalmi és művészeti alkotásokat tartalmazó, vagy ezek rögzítésére és lejátszására alkalmaz eszköz, kép- és hanghordozó, könyv, kotta, más sajtótermék vásárlására fordított kiadás. A rendelet szerint a személyes vagy családi szükséglet kielégítését is szolgáló termék, szolgáltatás igazolt ellenértékének 50 százaléka számolható el költségként.

Az előadóművészi tevékenység esetén a színpadi megjelenéshez kapcsolódó esztétikai és kozmetikai cikkekre és szolgáltatásokra fordított kiadás is elszámolható.

Az európai parlamenti, az országgyűlési, a helyi önkormányzati képviselői tevékenységgel összefüggésben megszerzett bevétellel, valamint a **polgármesteri költségátalánnyal** szemben az adott tisztséggel összefüggő feladat ellátása érdekében felmerült, a magánszemély nevére kiállított bizonylattal igazolt kiadást – ideértve különösen a lakhatási támogatásra jogosult országgyűlési képviselő szállásra fordított kiadását –, valamint az adott tisztséggel összefüggő feladat ellátása érdekében használt tárgyi eszközök átalány-értékcsökkenését lehet elszámolni költségként.

1.4. A kisösszegű kifizetések

Az önálló tevékenységből származó, egy szerződés alapján a 15 000 forintot meg nem haladó összeg kifizetése esetén a magánszemély választhat, hogy a

jövedelem után az adót a kifizető állapítja meg, vonja le és fizeti be, vagy írásban nyilatkozik arról, hogy az összevont adóalapjába számítja be.

Az első esetben a bevétel egésze jövedelem és az adó mértéke az adótábla szerinti legmagasabb adókulcs, ami 2010 évben 32 százalék. A második fordulat esetén a magánszemélynek és a kifizetőnek is az önálló tevékenységből származó jövedelem megállapítására vonatkozó általános szabályok szerint kell eljárnia.

1.5. Az ingatlan bérbeadásból származó jövedelem

A magánszemély termőföld-bérbeadásból származó bevételének (ideértve a földjáraadékat is) és más ingatlan bérbeadásából származó bevételének az egésze jövedelem, amely után az adó mértéke 25 százalék. A termőföldnek nem minősülő más ingatlan bérbeadása esetén, az adóévi összes ilyen bevételre vonatkozóan, a magánszemély választhatja az összevont adóalap részeként az önálló tevékenységből származó jövedelemre vonatkozó szabályok alkalmazását, ideértve az adóelőleg megállapítására vonatkozó szabályokat is. Ha a bevétel kifizetőtől származik, és a magánszemély választásáról a kifizetést megelőzően nyilatkozik, a kifizető az önálló tevékenységből származó jövedelemre vonatkozó adóelőleg-levonási szabályokat alkalmazza. Ilyen nyilatkozat hiányában a kifizető által levont vagy a magánszemély által megfizetett adó adóelőlegnek minősül, ha a magánszemély a választását az adóbevallásában érvényesíti.

1.6. Ingó vagyontárgyak üzletszerű értékesítése

Az ingó vagyontárgyak rendszeres értékesítése esetén a magánszemély az általános forgalmi adó (áfa) alanyává válik, ezért be kell jelentkeznie az adóhatóságnál. Az áfa alanyaként választhatja az általános szabályok szerinti adózást, vagy az áfatörvényben meghatározott feltételek fennállása esetén választhat alanyi adómentességet is. Az alanyi mentességet választó adózó az előzetesen felszámított áfa levonására nem jogosult (nincs adólevonási joga)

A személyi jövedelemadó szempontjából abban az esetben minősül üzletszerűnek az ingóságok értékesítése, ha az ellenérték fejében történik, és az ügylettel kapcsolatban a magánszemélynek az áfa szabályszerűen bejelentkezett alanyaként az adólevonási joga megnyílik.

A nem üzletszerűen folytatott ingó értékesítésből származó jövedelmet nem kell beszámítani az összevont adóalapba, az ilyen jövedelem a szja-törvény 58. §-ában foglalt szabályok szerint külön adózik.

2. Az adóelőleg-fizetés szabályai

A magánszemély összes jövedelme után fizetendő személyi jövedelemadót naptári évenként kell megállapítani, de az adóbevételek folyamatossága érdekében az összevont adóalapba tartozó jövedelem után év közben adóelőleget kell fizetni.

2.1. A kifizetői adóelőleg-levonás szabályai

2010. évtől sok tekintetben változtak az adóelőleg megállapítására és levonására vonatkozó szabályok.

Az egyik fontos változás az adóelőleg alapjának megállapítására vonatkozó új szabály. **Az adóelőleg alapjául szolgáló összeg kiszámításánál is hozzá kell adni az önálló tevékenységből származó jövedelemhez az adóalap-kiegészítés összegét, amely főszabály szerint a jövedelem 27 százaléka.**

Ha az önálló tevékenységből származó jövedelem után a magánszemély köteles a társadalombiztosítási járulékot vagy az egészségügyi hozzájárulást megfizetni, akkor az adóelőleg alapjának a megállapításánál a bevételből számított jövedelem 78 százalékát kell jövedelemnek tekinteni. Nem lehet alkalmazni ezt a szabályt, ha a magánszemély az említett közterhet költségként számolja el, vagy ha azt részére megtérítik.

A kifizető az összevont adóalapba tartozó bevétel kifizetésekor, juttatásakor főszabály szerint továbbra is köteles megállapítani és levonni a bevételt terhelő adóelőleget.

A levont adóelőleg befizetése és bevallása is változatlanul a kifizető kötelezettsége.

A 2010. január 1-jén hatályba lépett új szabály szerint nem kell a kifizetőnek az adóelőleget levonnia az adószám (nem egyéni vállalkozó, nem őstermelő) magánszemély által kiállított számla alapján teljesített kifizetésből. Ilyen esetben az adóelőleg megállapítása és megfizetése - a továbbiakban ismertetett szabályok szerint - az önálló tevékenységet folytató magánszemély kötelessége. Azonban a magánszemély írásos nyilatkozatban kérheti a kifizetőtől az adóelőleg levonását. Ha a kifizető ilyen nyilatkozatot kap, köteles megállapítani és levonni az adóelőleget.

Az egyéni vállalkozónak és a mezőgazdasági őstermelőnek kifizetett összegekből továbbra sem kell a kifizetőnek az adóelőleget levonnia.

Az önálló tevékenység ellenértékének a kifizetésekor a jövedelmet a magánszemély nyilatkozatában megjelölt költség levonásával kell megállapítani. A nyilatkozat szerinti költséget korlátozás nélkül figyelembe veheti a kifizető a jövedelem megállapításánál. Megszűnt tehát az a korábbi szigorú előírás, amely szerint az önálló tevékenység ellenértékének legalább az 50 százalékából le kellett vonni az adóelőleget. Ugyanakkor megszűnt az a szabály is, amely alapján költségnyilatkozat hiányában az önálló tevékenység ellenértékének (pl. a megbízási díjnak) a 90 százalékát tekinthette jövedelemnek a kifizető. Így tehát a tevékenység ellenértékének a kifizetésénél a 10 százalék költségnyilatkozatot (és bármely más igazolás nélkül elszámolható költséget) csak akkor lehet figyelembe venni az adóelőleg alapjának kiszámításánál, ha azt a magánszemély a nyilatkozatában kéri.

Más szabály vonatkozik a költségtérítés címén teljesített kifizetésekre. A költségtérítést terhelő adóelőleg alapjának a megállapításánál a kifizető

nyilatkozat nélkül is levonhatja a magánszemély bevételeiből az igazolás nélkül elszámolható költségeket.

Ha a magánszemély az adóévben megszerzett bármely önálló tevékenységből származó bevételét terhelő adóelőleg megállapításához tett nyilatkozatában költség levonását kérte, akkor egyetlen, az adóévben megszerzett ilyen típusú bevétele alapján sem határozhatja meg a jövedelmét a 10 százalékos költséghányad levonásával. Azonban nincs akadálya annak, hogy a 10 százalékos költséghányad elszámolására tett nyilatkozat/nyilatkozatok után egy újabb kifizetés alkalmával a tételes költségelszámolásról nyilatkozzon a magánszemély. Ez utóbbi esetben az adóév hátralévő részében már csak tételes költségelszámolásról nyilatkozhat a magánszemély, és az adóbevallásában is a tételes költségelszámolás szabályai szerint kell megállapítania a jövedelmét. Az a magánszemély is alkalmazhatja az adóbevallásában a tételes költségelszámolás szabályait, aki az **adóév egészében** a 10 százalékos költséghányad elszámolásáról nyilatkozott.

2010. évtől megszűnt a magánszemély adóelőleg-nyilatkozatára vonatkozó kötelező formai és tartalmi előírás. Az APEH honlapján közzétette a nyilatkozatok javasolt formáját. A közzétett nyilatkozatok használata nem kötelező. Az adott kifizetéstől függően szűkebb adattartalommal, egyszerűbb formában is elkészíthetők a nyilatkozatok. A magánszemély dönthet úgy is, hogy nem tesz nyilatkozatot. Azonban a kifizetőnek kötelessége felhívni a magánszemély figyelmét a nyilatkozat lehetőségére, továbbá az adott vagy nem adott nyilatkozat következményeire. A nyilatkozatokkal összefüggő jogkövetkezményeket „A magánszemély kötelezettségei” cím alatt ismerteti a tájékoztató.

A **főszabály szerint** az adóelőleg alapjaként megállapított összegből (az adóalap-kiegészítéssel növelt jövedelemből) **32 százalékos** személyi jövedelemadó-előleget kell levonnia a kifizetőnek.

Ha a magánszemély a kifizetést megelőzően nyilatkozik az adóelőleg megállapítására kötelezett kifizetőnek arról, hogy az adóévi összevont adóalapja várhatóan nem éri el az 5 millió forintot, akkor a kifizető a 17 százalékos adókulccsal állapítja meg az adóelőleget mindaddig, amíg a magánszemély a nyilatkozatát vissza nem vonja. A nyilatkozat visszavonását követő kifizetésekből már a 32 százalékos adókulccsal kell levonni az előleget. A nyilatkozat visszavonása nélkül is át kell térni a 32 százalékos adókulccsal történő levonásra, ha a kifizető által megállapított adóévi adóelőleg-alapok együttes összege meghaladja az 5 millió forintot.

Az adóelőleg levonására kötelezett kifizető az előzőekben ismertetett szabályok helyett – az állami adóhatósághoz bejelentett – eltérő módszerrel is megállapíthatja az adóelőleget, ha ezzel az év végi adókülönbözet mérsékelhető. Nem kell az eltérő módszert bejelenteni, ha a kifizető által használt számítástechnikai program készítője a bejelentést már megtette.

Ha a kifizető nem pénzben juttat bevételt, vagy a bevételt terhelő adóelőleg levonására más okból nincs lehetősége, akkor is köteles az adóelőleget megállapítani és arról az igazolást kiállítani. Az igazoláson fel kell tüntetni a le nem vont adóelőleg összegét, és fel kell hívni a magánszemély figyelmét arra, hogy az adóelőleget, illetve annak le nem vont részét köteles a negyedévet követő hónap 12. napjáig megfizetni.

2. 2. A magánszemély kötelezettségei

Az önálló tevékenységből származó bevétel után az adóelőleget **negyedévente, a negyedévet követő hónap 12. napjáig** kell a magánszemélynek megállapítani és megfizetni, ha a bevételét nem kifizetőtől szerezte, vagy ha a bevételt juttató kifizetőnek nem volt előleg levonási kötelezettsége.

Nem kell adóelőleget fizetni az önálló tevékenységből származó jövedelem után, ha azt a magánszemély olyan külföldi államban szerezte, amely állammal nincs a Magyar Köztársaságnak a kettős adóztatás elkerülésére egyezménye.

Az adott negyedévre fizetendő adóelőleget a következők szerint kell kiszámítani. Az adóév elejétől az adott negyedév végéig az önálló tevékenység bevétele után és az egyébként *(az összevont adóalapba tartozó jövedelmek után)* megállapított adóelőleg alapokat összesíteni kell. Az összesített adóelőleg alap után meg kell határozni a várható számított adót. A várható számított adót csökkenteni kell az adóévben korábban már megállapított adóelőleg összegével. Az így kiszámított összeg csökkenthető még a magánszemélyt az adott negyedévre megillető, kifizető (munkáltató) által figyelembe nem vett kedvezmények (családi kedvezmény, súlyos fogyatékoságra tekintettel járó kedvezmény) összegével.

Az előzőek szerint **megállapított adóelőleget nem kell a magánszemélynek megfizetnie mindaddig, amíg** az adóév elejétől összesítve, vagy egyébként az adott negyedévben **a fizetendő összeg nem haladja meg a 10 ezer forintot.**

Az adóelőleg fizetésére kötelezett magánszemélynek az általa megállapított adóelőleget az adóhatóság közreműködése nélkül elkészített „53”-as bevallásában - negyedéves bontásban - be is kell vallania.

Az **adóelőleg alapjának kiszámításánál** a bevételből a magánszemély döntése szerinti költség, de legfeljebb az szja-törvény szerint elismert igazolható vagy igazolás nélkül elszámolható költség levonásával kell megállapítani a jövedelmet. Az adóelőleg alapjaként a jövedelem adóalap-kiegészítéssel növelt összegét kell figyelembe venni.

Ha a magánszemély az adóévben megszerzett bármely önálló tevékenységből származó bevételét terhelő adóelőleg megállapításánál költséget vont le, vagy a kifizetőnek költség levonásáról nyilatkozott, akkor egyetlen, az adóévben megszerzett ilyen bevétele után sem határozhatja meg a jövedelmét a 10 százalék költséghányad levonásával. Azt azonban nem tiltja az szja-törvény, hogy a 10 százalék költséghányad figyelembe vételével történő adóelőleg megállapítást (vagy az erre vonatkozóan tett adóelőleg

nyilatkozatot/nyilatkozatokat) követően a tételes költségelszámolás szabályait alkalmazza a magánszemély. Ha a magánszemély év közben az adóelőleg megállapításánál a 10 százalékos szabály alkalmazásáról áttér a tételes költségelszámolás szabályaira (vagy tételes költségelszámolásról ad nyilatkozatot), akkor az adóév hátralévő részében már csak tételes költségelszámolással állapíthatja meg az adóelőleg alapjául szolgáló jövedelmét (csak tételes költségelszámolásról nyilatkozhat) és az adóbevallásában is a tételes költségelszámolás szabályai szerint kell megállapítania a jövedelmét. Az adóbevallásban az a magánszemély is alkalmazhatja a tételes költségelszámolást, aki az adóév elejétől az adóév végéig 10 százalék költséghányad figyelembe vételével állapította meg az adóelőleg alapjául szolgáló jövedelmét.

Ha a magánszemély az adóévben megszerzett bármely bevételét terhelő adóelőleg megállapításához tett nyilatkozatában költség levonását kérte, és a nyilatkozata alapján az adóelőleg megállapításánál figyelembe vett költség meghaladja az adóbevallásban elszámolt igazolt költséget, akkor a különbözet után **39 százalék bírságot** köteles az adóévre vonatkozó adóbevallásában bevallani és az adóbevallás benyújtására előírt határidőig megfizetni. Nem kell ilyen bírságot fizetni, ha az említett különbözet nem több az adóelőleg levonásánál figyelembe vett költség 5 százalékánál. A költségkülönbözet után 2010. január 1-jétől százalékos egészségügyi hozzájárulás bevallási és fizetési kötelezettség már nincs.

Ha a magánszemély a kifizetőtől olyan adóelőleg-levonást kér, vagy oly módon fizeti az adóelőleget, aminek következtében év végén neki felróható okból - 10 ezer forintnál több - befizetési különbözete lesz, akkor a különbözet után **12 százalék bírságot** köteles az adóévre vonatkozó adóbevallásában bevallani és az adóbevallás benyújtására előírt határidőig megfizetni.

3. Járadékfizetési kötelezettség

A járadékfizetési kötelezettség két alapvető feltétele a biztosítási kötelezettséggel járó jogviszony, illetőleg a járadékalapot képező jövedelem megléte, melyről a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint a szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény (továbbiakban: Tbj.) rendelkezik. Az önálló tevékenység esetén is mindig vizsgálni kell, hogy a munkavégzésre milyen szerződés alapján kerül sor, illetve milyen jövedelmet szerez a magánszemély.

A kifizetőnek (illetve ebben az esetben a foglalkoztatónak) nemcsak az adóelőleget kell levonnia a magánszemélytől, hanem a biztosítási jogviszony elbírálása mellett a járadékokat is meg kell állapítani, le kell vonni a biztosítótól, illetve saját magát is terheli járadékfizetési kötelezettség. Az egyéni vállalkozó, illetve a mezőgazdasági őstermelő saját maga teljesíti – a külön tájékoztató füzetben ismertetett – járadékfizetési kötelezettségét.

A díjazás ellenében munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban munkát végző személyek közül:

- a megbízási,
- a vállalkozási,
- a felhasználási szerződésen alapuló tevékenységet önálló tevékenységnek kell tekinteni.

A munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében foglalkoztatott magánszemélyek a törvény rendelkezése szerint akkor lesznek biztosítottak, ha tárgyhavi járulékalapot képező jövedelmük eléri a tárgyhónapot megelőző hónap első napján érvényes minimálbér összegének harminc százalékát, illetve naptári napokra annak harmincad részét.

2010. január 1-jétől a minimálbér összege 73 500 forint, ennek 30 százaléka 22 050 forint, naptári napi 735 forint. (A 2010. január havi biztosítási jogviszony elbírálása során még a 2009. decemberben érvényes 71 500 forintot kell számításba venni.)

Járulékalapot képező jövedelem többek között az szja-törvény szerinti, az összevont adóalapba tartozó, az önálló és nem önálló tevékenységből származó bevételből az adóelőleg-alap számításánál figyelembe vett jövedelem, ideértve az szja-törvényben szabályozott kisösszegű kifizetésből származó jövedelmet is. Az szja-törvénynek az önálló tevékenységet folytatók költségelszámolására vonatkozó rendelkezései alapján a tételes költségelszámolás alkalmazása esetén a járulékalap meghatározásakor a magánszemély adóelőleg-nyilatkozata szerinti, de legfeljebb a költségelszámolásra vonatkozó rendelkezések szerint elismert igazolható vagy igazolás nélkül elszámolható költség levonásával meghatározott rész vehető figyelembe, és nem járulékalap a 10 százalék költséghányad sem.

Amennyiben a magánszemélynek nincs az előzőekben ismertetett járulékalapot képező jövedelme, a szerződésben meghatározott díjat kell járulékalapnak tekinteni.

A felhasználási szerződésen alapuló biztosítási jogviszony megállapítása során járulékalapként csak a személyes munkavégzés díjazását kell figyelembe venni. A vagyoni jog felhasználásának ellenértékéért járó díj összege nem képez járulékalapot, ezért ezt a jövedelemrészt a biztosítási kötelezettség megállapítása során figyelmen kívül kell hagyni.

3.1. A biztosítási kötelezettség megállapítása

Főszabályként a biztosítást havonta kell elbírálni, és a biztosítási kötelezettség megállapításánál az ugyanannál a foglalkoztatónál a naptári hónapban munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében elért járulékalapot képező jövedelmeket össze kell számítani. E szabály nem alkalmazható akkor, ha a magánszemélyt a foglalkoztató munkaviszony, és pl. megbízási jogviszony keretében is foglalkoztatja. Ebben az esetben a biztosítást mindkét jogviszony tekintetében külön-külön kell elbírálni.

Amennyiben a díjazás kifizetésére nem havi rendszerességgel, hanem időszakonként, illetve a tevékenység befejezését követően kerül sor, a biztosítási kötelezettséget a díj kifizetésekor kell elbírálni. A biztosítási kötelezettség elbírálásához a kifizetett díjból – ideértve az előleget is – a járulékalapot képező jövedelmet azon időtartam naptári napjainak a számával kell elosztani, amelyre a díjazás történt.

Ha a biztosítási jogviszony kezdő vagy befejező időpontja nem állapítható meg, vagy vitatott, akkor a biztosítás időtartamaként:

- a tevékenység időtartamát,
- teljesítésre irányuló szerződés esetén a szerződés megkötésétől a teljesítésig eltelt időtartamot,
- ha sem a tevékenység időtartama, sem a teljesítés időpontja nem állapítható meg, akkor a díj kifizetéséig eltelt időtartamot kell figyelembe venni.

Az előzőektől eltérően felhasználási szerződésen alapuló biztosítási jogviszony elbírálása során a szerződés megkötésétől a mű elfogadásáig tartó időtartam vehető figyelembe.

Az előadó (művész) biztosítási kötelezettsége elbírálásánál figyelembe vehető időtartam a felhasználási szerződés megkötésétől az előadás megtartása napjáig áll fenn, azonban szerződésenként (előadásonként) legfeljebb 7 nap vehető figyelembe.

A munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személyek biztosítása akkor is fennáll a jogviszony időtartamán belül, ha

- táppénzben, baleseti táppénzben, terhességi gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban;
- gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban, ápolási díjban részesül,

amennyiben az ellátások folyósítását közvetlenül megelőző napon biztosított volt.

Amennyiben létrejön a biztosítási jogviszony és van járulékalapot képező jövedelem, a biztosítást meg kell állapítani, és a járulékfizetési kötelezettséget az általános szabályok szerint kell teljesíteni.

Abban az esetben, ha a megbízási szerződésben kikötött díjazás és a szerződés időtartama alapján a biztosítási jogviszony nem jön létre, a megbízónak és a megbízottnak sincs járulékfizetési kötelezettsége, de a százalékos mértékű egészségügyi hozzájárulás fizetési kötelezettség fennállhat.

3.2. Az adószámos magánszemélyek járulékfizetési kötelezettsége

Az szja-törvény szerint a kifizetőnek nem kell adóelőleget megállapítania a nem egyéni vállalkozóként, nem mezőgazdasági őstermelőként számlaadásra kötelezett magánszemély (adószámos magánszemély) által számlázott bevételből. Azonban ha a számlaadásra kötelezett magánszemély nyilatkozatot ad arról, hogy kéri az adóelőleg levonását, a kifizető azt nem tagadhatja meg.

Ha az adószámos magánszemély foglalkoztatására biztosítási kötelezettséggel járó jogviszony keretében kerül sor, a foglalkoztató kötelezettsége a biztosítási jogviszony és az ezzel összefüggő járulékalap megállapítása, a járulékok levonása, megfizetése és bevallása. Tehát a személyi jövedelemadó megállapítására vonatkozó szabályoktól függetlenül a foglalkoztatói kötelezettségeket teljes körűen teljesíteni kell. A járulékalapot képező jövedelem megállapítására a Tbj. 4. § k) pontban foglaltak az irányadók.

Abban az esetben, ha a biztosított adószámos magánszemély bevételeiből a foglalkoztató adóelőleget nem állapít meg, és nem von le, a Tbj. 4. § k) pont 2. alpontját kell alkalmazni, mely szerint, ha a munkavégzést nem munkaviszony alapozza meg, a szerződésben meghatározott díjat kell járulékalapot képező jövedelemnek tekinteni. Az adóelőleg levonását kérő nyilatkozat hiányában - és ebből következően a költségnyilatkozat hiányában - a kifizetőnek a jövedelemtartalom megállapítására nincs lehetősége, ezért ilyen esetben a szerződésben rögzített díj teljes összegét kell járulékalapnak tekinteni és ennek figyelembe vételével kell a járulékfizetési kötelezettséget teljesíteni.

4. Az önálló tevékenységet végző magánszemély adóhatósági nyilvántartásba vétele

Adóköteles tevékenységet az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. alapján csak adószámmal rendelkező adózó folytathat. Az adószám megállapítása érdekében a magánszemélynek a tevékenysége megkezdése előtt eleget kell tenni bejelentési kötelezettségének. Az adószám az adózó azonosítására szolgál, ezért azt minden, az adózással összefüggő iraton fel kell tüntetni, és közölni kell mindazokkal a kifizetőkkel, akik (amelyek) a magánszemély részére kifizetést teljesítenek.

A vállalkozási tevékenységet nem folytató magánszemély, ha nem végez általános forgalmiadó-köteles tevékenységet (azaz *nem alanya az áfatörvénynek*) adószám nélkül, adóazonosító jel birtokában is teljesítheti adókötelezettségét. Az áfatörvény alapján az a magánszemély minősül adóalannak, aki saját nevében rendszeres és/vagy üzletszerű bevételszerző tevékenységet végez. Nem minősül gazdasági tevékenységnek, és így nem keletkeztet áfaalanyiságot a munkaviszonyban vagy olyan munkavégzésre irányuló jogviszonyban végzett tevékenység, amely a megbízó felelősségével alá- és fölérendeltségi helyzetet jelent a teljesítés feltételeiben és díjazásában.

A vállalkozói tevékenységet kezdő magánszemélyek bejelentkezésének szabályait az egyéni vállalkozók adózásáról szóló információs füzet ismerteti.

4.1. Nyilvántartási kötelezettség

Az önálló tevékenységet végző magánszemély az **szja-törvény 5. számú mellékletében** meghatározottak szerint köteles alapnyilvántartást és részletező nyilvántartásokat vezetni.

Az önálló tevékenységet nem egyéni vállalkozóként, nem őstermelőként folytató magánszemély alapnyilvántartás vezetésére kötelezett, ha

- az adóelőleg-nyilatkozatában költségelszámolásról nyilatkozik,
- az adóelőleg megállapításánál költséget (ide nem értve az igazolás nélkül elszámolható költséget) vesz figyelembe,
- az adóévben nem (nem csak) kifizetőtől szerez bevétele.

Ha a magánszemélynek kizárólag kifizetőtől van bevétele és a 10 százalékos költségnyomó levonásával állapítja meg a jövedelmét, akkor nem kell nyilvántartást vezetnie, csak a kifizető által kiállított igazolásokat kell megőriznie.

Alapnyilvántartás a naplófőkönyv, a pénztárkönyv, a bevételi nyilvántartás, továbbá a mezőgazdasági őstermelői igazolvány részét képező betétlap.

Az alapnyilvántartás típusát a magánszemély adóévenként határozza meg, és e választását az adóévben saját elhatározásából később sem változtathatja meg. Ha a magánszemély az szja-törvény rendelkezései szerint az adóév során veszíti el az általa választott alapnyilvántartás vezetésének a jogát, akkor a változás napját megelőző nappal köteles az addig vezetett nyilvántartást lezárni, és a lezárt alapnyilvántartásban összesített adatokat az új alapnyilvántartásba nyitó adatként bejegyezni. A lezárt alapnyilvántartást és az abban szereplő adatokat alátámasztó bizonylatokat a magánszemély köteles elévülési időn belül megőrizni.

Az alapnyilvántartás vezetésére kötelezett magánszemély e kötelezettségét

- **pénztárkönyv** vezetésével teljesíti, ha más alapnyilvántartás vezetését nem választhatja, vagy a más alapnyilvántartás vezetésére vonatkozó választás jogával nem élt;
- választása szerint **bevételi és költségnyilvántartás** vezetésével teljesítheti, ha az adóévben általános forgalmi adó levonására nem jogosult, vagy e jogát nem érvényesíti;
- választása szerint **bevételi nyilvántartás** vezetésével teljesítheti, ha az adóévben tételes költségelszámolást nem alkalmaz, általános forgalmi adó levonására nem jogosult, vagy e jogát nem érvényesíti.

Az alapnyilvántartás vezetésére kötelezett magánszemély e kötelezettségét - választása szerint - bármely más alapnyilvántartás helyett **naplófőkönyv** vezetésével is teljesítheti.

Részletező nyilvántartás például a vevők nyilvántartása, a gépjármű-használati nyilvántartás, az alkalmi foglalkoztatás nyilvántartása, a leltár stb. A magánszemély a részletező nyilvántartások közül csak azokat köteles vezetni, amelyek adóköteles jövedelmének megállapításához szükségesek.

Az adóhatóság indokolt esetben az adózó kérelmére felmentést adhat az alapnyilvántartás, illetőleg a részletező nyilvántartások vezetése alól. Az adózó abban az esetben kérheti a felmentést, ha a súlyos fogyatékoság minősítéséről és igazolásáról szóló jogszabályok előírásainak megfelelően igazolja, hogy

súlyos testi fogyatékoságának jellege miatt e kötelezettség teljesítése tőle nem várható el és a vele közös háztartásban élő hozzátartozói sem képesek a nyilvántartás/nyilvántartások vezetésére, és a nyugtaadási kötelezettség alól az áfatörvény feltételei alapján egyébként felmenthető (volna).